SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 146/2011-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. apríla 2011 predbežne prerokoval sťažnosť P. S., S., zastúpeného advokátom JUDr. J. V., N., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 9 NcC/20/2010-286 z 29. júna 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. februára 2011 doručená sťažnosť P. S., S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. V., N., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 NcC/20/2010-286 z 29. júna 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je žalobcom v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti vedenom na Okresnom súde Liptovský

Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 219/2007. Počas súdneho konania zákonná sudkyňa konajúca vo veci na pojednávaní konanom 31. marca 2010 uviedla, že podá na sťažovateľa trestné oznámenie pre skutočnosti, ktoré na tomto pojednávaní uviedol. Toto vyhlásenie sudkyne vzbudilo u sťažovateľa vážne pochybnosti o jej nezaujatosti a preto na pojednávaní konanom 17. mája 2010 vzniesol námietku zaujatosti. Krajský súd rozhodol o námietke zaujatosti uznesením č. k. 9 NcC/20/2010-286 z 29. júna 2010 tak, že vo veci konajúcu sudkyňu nevylúčil z prerokovania a rozhodovania vo veci. Sťažovateľ ďalej namieta, že napadnuté uznesenie krajského súdu nebolo jemu ani jeho advokátovi doručené. Až na žiadosť jeho advokáta mu bolo uznesenie krajského súdu doručené 12. februára 2011.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uviedol:

„Podľa mojich informácií je veľmi neobvyklé, aby zákonný sudca podával trestné oznámenia na účastníka konania pre jeho výroky na pojednávaní, ktoré sa netýkajú priamo konajúceho zákonného sudcu.

Vyjadrenie sudkyne JUDr. J. H. zo dňa 9. 6. 2010 k vznesenej námietke zaujatosti a jej následné konanie, keď môjmu advokátovi JUDr. J. V. /a ani mojej osobe/ nedoručila uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9NcC/20/2010-286 zo dňa 29. 6. 2010, hoci vo veci nariadil termín pojednávania na deň 19. 1. 2011 o 12.30 hod. vzbudilo u mňa ďalšie pochybnosti o nezaujatosti. V rámci prípravy pojednávania musela sudkyňa JUDr. J. H. zistiť, že toto uznesenie odvolacieho súdu nebolo nikomu doručené a napriek tomu ho nedala doručiť. Domnievam sa, že toto uznesenie chcela môjmu advokátovi JUDr. J. V. doručiť až na pojednávaní, na ktorom by vyniesla rozsudok vo veci samej, čím by mi zabránila včas podať túto ústavnú sťažnosť. Táto vec je totiž v štádiu pred vydaním rozsudku vo veci samej. Sudkyňa JUDr. J. H. sa napriek odôvodneným pochybnostiam o jej nezaujatosti nedala vo veci vylúčiť a v dôsledku jej vyjadrenia o nezaujatosti nebola vo veci vylúčená ani Krajským súdom v Žiline. Sudkyňa JUDr. J. H. naďalej vo veci koná, dňa 23. 2. 2011 o 13.00 hod. sa má vo veci uskutočniť ďalšie pojednávanie a to aj napriek nedostatku jej nestrannosti z objektívneho hľadiska. Takýmto konaním sa porušuje moje základné právo podľa článku 48 ods. 1 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky. Obdobný

právny názor je uvedený v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 16/00-55 zo dňa 15. 6. 2000.“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Krajský súd v Žiline uznesením sp.zn. 9 NcC/20/2010-286 zo dňa 29. 6. 2010, ktorým nevylúčil sudkyňu Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši JUDr. J. H. z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši pod sp. zn. 8 C/219/2007 a Okresný súd v Liptovskom Mikuláši následnou účasťou sudkyne JUDr. J. H. na konaní a rozhodovaní veci vedenej veci vedenej na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši pod sp. zn. 8 C/219/2007 porušili základné právo sťažovateľa P. S. podľa článku 48 ods. 1 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky.

Sťažovateľovi P. S. sa priznávajú trovy tohto konania vsunie 261,82 EUR, ktoré sú Krajský súd v Žiline a Okresný súd v Liptovskom Mikuláši povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne sťažovateľovi P. S. na účet advokáta do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Podmienky konania o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 20 a § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde, pričom nesplnenie všeobecnej alebo osobitnej podmienky je dôvodom na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 9 NcC/20/2010-286 z 29. júna 2010. Týmto uznesením rozhodol krajský súd, že sudkyňa okresného súdu nie je vylúčená z prerokovania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 8 C/219/2007.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného uviedol:

„Zákonná sudkyňa vo svojom písomnom vyjadrení uviedla, že nemá akýkoľvek pomer k veci. účastníkom ani ich zástupcom, nepozná ich. Vzhľadom na vážne obvinenia prednesené navrhovateľom 2/ na pojednávaní dňa 31. 3. 2010 na adresu sudkyne B. K., tohto poučila jej povinnosti, uvedené skutočnosti oznámiť orgánom činným v trestnom konaní, čo nezakladá jej negatívny postoj k stranám sporu.

Krajský súd posudzoval vyjadrenie sudkyne Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši. pokiaľ ide ojej zaujatosť z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený

z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia §14 ods. I O. s. p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Zmyslom citovaného ustanovenia je upevniť dôveru účastníkov konania i verejnosti v nestrannosť postupu civilného súdnictva. Preto zákon vylučuje sudcov z judikačnej činnosti v konkrétnej veci z dôvodov, ktoré sú spravidla subjektívnej povahy, ktoré však vždy predstavujú faktory potencionálne ohrozujúce nestrannosť sudcu. Týmto procesným i postupom je zabezpečené ústavné právo každého domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva, na nezávislom a nestrannom súde tak, ako je toto právo obsiahnuté v článku 36 ods. 1 Ústavy SR.

Formulujú sa tu dva všeobecnejšie dôvody vylúčenia. Pomer k veci, ako okolnosť potencionálne spochybňujúca nezaujatosť sudcu, a teda dôvod jeho vylúčenia bude aktuálny napr. vtedy, keď bude sudca právne zainteresovaný na výsledku konania; no aj vtedy, keď by mohol, či mal mať v danom konaní úlohu svedka, či inej zúčastnenej osoby. O pomere k účastníkovi, ako okolnosti rovnakého významu možno uvažovať, ak sa bude zakladať na príbuzenstve, či iných určitým spôsobom kvalifikovaných vzťahoch (kladných i záporných, osobnostných vzťahoch, vzťahoch hospodárskej najmä majetkovej povahy a pod.).

Vychádzajúc z citovaného zákonného ustanovenia, ako aj z vyššie uvedených skutočností, krajský súd nezistil existenciu takých okolností, z ktorých by bolo možné vyvodiť pochybnosti o zaujatosti sudkyne Okresného súdu Liptovský Mikuláš JUDr. J. H. V predmetnej veci, nie je preto dôvod pochybovať o nezaujatosti prejednávajúcej sudkyne, ktorá má vo veci rozhodovať. Samotné skutočnosti uvádzané navrhovateľom 2/, a jeho zástupcom, ešte samy osebe nemôžu vzbudzovať pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Keďže samotný zákonný sudca, ktorý má vo veci rozhodovať nemá žiadny pomer k účastníkovi konania, ani k prejednávanej veci (okrem subjektívneho pocitu účastníkov to z ničoho nevyplynulo) je povinný vec z titulu svojho povolania prejednať objektívne a rozhodnúť s prihliadnutím na profesionálny prístup k práci. U sudcu sa nezaujatosť predpokladá, pokiaľ nie je predložený opak. Takýto záver vyplýva aj z Ústavy Slovenskej republiky, a príslušných zákonov upravujúcich status sudcu. Osobnosť a postavenie sudcu musia byť

zárukou, že nepripustia, aby vonkajšie vplyvy pôsobili na ich nestrannosť pri rozhodovaní. Opačný záver by bolo možné prijať len vtedy, keby sudca v rámci svojho subjektívneho vyjadrenia tvrdil také skutkové okolnosti, ktoré by objektívne nasvedčovali tomu, že má k veci, či účastníkom, alebo k ich zástupcom taký vzťah, ktorý by vzbudzoval dôvodné pochybnosti o jeho nezaujatosti. V prejednávanej veci takéto skutočnosti neboli tvrdené, a z ničoho ani nevyplývali.“

Podľa ustanovenia § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v relevantnom čase (ďalej aj „OSP“) sú sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Podľa odseku 3 citovaného ustanovenia dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Podľa § 15a ods. 2 OSP účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, alebo do 15 dní, odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

Podľa § 15a ods. 3 OSP v námietke zaujatosti musí byť uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, a kedy sa účastník podávajúci námietku zaujatosti o dôvode vylúčenia dozvedel. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti námietky zaujatosti, súd neprihliadne; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Vo veci, v ktorej sťažovateľ namieta zaujatosť sudkyne, prebieha na okresnom súde prvostupňové konanie.

Podľa § 201 OSP v znení neskorších predpisov môže účastník konania, pokiaľ to zákon nevylučuje, napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním. Podľa § 205 ods. 2 OSP odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej,

možno odôvodniť len tým, že: a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1. Podľa § 221 ods. 1 písm. g) OSP súd rozhodnutie zruší, ak rozhodoval vylúčený sudca.

Podľa ustálenej súdnej praxe je pre odvolacie konanie pod dôvod podľa ustanovenia § 221 ods. 1 písm. g) OSP subsumovateľná aj osobitná situácia, keď predtým, než súd vo veci rozhodol, bola vznesená námietka zaujatosti, ktorou bola spochybnená nezaujatosť sudcu, o tejto námietke nebolo rozhodnuté, a súd napriek tomu vo veci rozhodol. V takomto prípade sa musí rozhodnúť v rámci odvolacieho konania o vznesenej námietke zaujatosti a podľa výsledku tohto rozhodnutia odvolací súd posúdi, či tu namietaná vada bola.

Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľom namietané porušenie základného práva možno korigovať v odvolacom konaní iniciovanom na základe odvolania odôvodneného podľa ustanovenia § 205 ods. 2 písm. a) OSP s odkazom na ustanovenie § 221 ods. 1 písm. g) OSP.

Pokiaľ sa teda sťažovateľ domnieva, že v jeho veci koná neprísluśný súd, resp. nesprávne obsadený súd, čo by v podstate zodpovedalo porušeniu základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, môže námietku takejto povahy následne uplatniť v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania (§ 237 OSP).

Napokon ústavný súd vo vzťahu k tejto časti sťažnosti poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej ustanovenie čl. 127 ods. 1 ústavy limituje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k ostatným orgánom verejnej moci princípom subsidiarity. V zmysle tohto princípu rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Právomoc ústavného súdu je daná v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov rozhodovať v konkrétnej veci a poskytnúť tak ochranu označeným základným právam alebo slobodám sťažovateľa, porušenie ktorých namieta (III. ÚS 181/04, III. ÚS 29/09).

Ústavný súd preto s poukazom na už spomenutý princíp subsidiarity uplatňovaný pri výkone právomoci ústavného súdu konštatuje, že konanie o tejto otázke je vylúčené pre nedostatok jeho právomoci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. apríla 2011